

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอน้อย จังหวัดนนทบุรี มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กำหนดจำนวนตัวอย่าง

การเลือกประชากรและกลุ่มเป้าหมายนั้น ได้เน้นที่ภาคครัวเรือนบ้านคลองฝรั่ง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนละหนึ่งคนที่เป็นตัวแทนของภาคครัวเรือน ซึ่งในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยกำหนดความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 (ถ้าความผิดพลาดที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05) ตามสูตรที่คำนวณหาขนาดตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

โดยที่	n	หมายถึง	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	หมายถึง	ขนาดของประชากร
	e	หมายถึง	ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 การศึกษาถึงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
จำนวนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคลองฝรั่งมีจำนวนทั้งสิ้น 145 ครัวเรือน จึงแทนค่าสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{145}{1+145(0.05)^2}$$

$$n = 107$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่คำนวณได้คือ 107 ครัวเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์โดยแบบสอบถาม และการสังเกตประกอบ จากกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเนื้อหาออกเป็น

2.1 ข้อมูลทั่วไปทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานะครอบครัว เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รายได้ รายจ่าย การออม และหนี้สิน

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน เทคโนโลยี กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิต การบริโภค การกระจายผลผลิต และการจัดสรรผลผลิต การรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ และการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง

2.4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงทั้งที่เป็นข้อมูลด้านบวกและข้อมูลด้านลบ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 คำถามเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนเชิงบวกและเชิงลบตามหลักความพอเพียง ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม

คุณลักษณะความพอเพียงเชิงบวก	คุณลักษณะความพอเพียงเชิงลบ
ความพอประมาณ	
- มีอาหารบริโภคครบ 3 มื้อทุกวัน	
- ที่อยู่อาศัยแข็งแรงทนทาน	
- พอใจในสิ่งที่ตนมี	
- ความเป็นอยู่แบบพอมี พอกิน พอใช้	
- ปลุกพืชผักสวนครัวรับประทานเอง	
- มีเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมฐานะ	
- รายได้เพียงพอกับการใช้จ่าย	
- บริโภคสินค้าที่ผลิตในชุมชน	
- รายได้น้อยแต่ซื้อของราคาแพงใช้	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ความพอเพียงเชิงบวก	ความพอเพียงเชิงลบ
ความมีเหตุผล - ประหยัดแต่ไม่ตระหนี่ - ใช้จ่ายตามฐานะไม่ใช้จ่ายเกินตัว - ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นเพื่อเก็บออม - หาอาชีพเสริมเพื่อยกฐานะครอบครัว	ความมีเหตุผล - ใช้จ่ายตามความอยากมากกว่าความจำเป็น - กู้ยืมมาใช้จ่ายอยู่เสมอ - กู้ยืมมารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย - ไม่สนใจรับฟังปัญหาคนในครอบครัว
การมีภูมิคุ้มกัน - ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข - ปลุกฝังให้คนในครอบครัวรู้จักประหยัด - พึ่งตนเองก่อนพึ่งผู้อื่น - รายได้เพียงพอไม่ต้องกู้ยืม - เข้าใจความต้องการของคนในครอบครัว	การมีภูมิคุ้มกัน - กู้ยืมใช้จ่ายแต่ไม่สามารถผ่อนชำระคืน - ไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว
เงื่อนไขความรู้ - รอบคอบเพื่อประเมินตนเองในการประกอบอาชีพ - พัฒนาความรู้ต่อยอดกิจการงาน - แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ - ระมัดระวังการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำชุมชน	เงื่อนไขความรู้ - เสริมธุรกิจพอเพียงไม่สามารถนำไปใช้กับการประกอบอาชีพในภาคธุรกิจได้
เงื่อนไขคุณธรรม - มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน - หลีกเลี่ยงอบายมุข - ช่วยส่วนรวมให้พึ่งตนเองได้	เงื่อนไขคุณธรรม - เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น - เอาเปรียบผู้อื่นเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว

2.5 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน
 ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 คำถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามหลักความพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน
เงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม

คุณลักษณะของความพอเพียงด้านต่างๆ				
ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกัน	เงื่อนไขความรู้	เงื่อนไขคุณธรรม
- มีส่วนร่วมใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า	- วางแผนการใช้จ่าย	- มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน	- ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้และจิต	- มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน
- มีส่วนร่วมแปรรูปอุตสาหกรรม	- เมื่อมีปัญหาในชุมชนมีส่วนร่วมหาทางออก	- มีการวิเคราะห์ข้อมูลรายรับรายจ่าย	- มีความสามารถ	- มีการส่งเสริมการตลาด เล็ก
- มีส่วนร่วมรับผิดชอบตนเองและอาชีพ	- มีการใช้เหตุผลแก้ไขปัญหา	- มีส่วนร่วมสอดส่องดูแล	- มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ	- มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือนโยบาย
- มีส่วนร่วมคิดและทำกิจกรรมกลุ่ม	- ครัวเรือนและชุมชน	- ความสงบสุข	- มีการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะในการประกอบอาชีพ	- ส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองสมาชิกในครัวเรือนและชุมชน
	- มีการรู้จักประหยัดและเก็บออม	- มีส่วนช่วยส่งเสริมการออมทรัพย์	- มีการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะในการประกอบอาชีพ	- มีความอดทน อดกลั้น ต่อการกระทบกระทั่งกัน
			- มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ภายในชุมชน	- มีความอดทน อดกลั้น ต่อการกระทบกระทั่งกัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาจากเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานผลการศึกษาและเอกสารวิชาการเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนทำให้ผู้วิจัยเข้าใจพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต และการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของทั้งภาคครัวเรือนและภาคชุมชน

3.2 การสำรวจ เป็นการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น ศึกษาสภาพกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้นเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้วิจัยทราบสภาพพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ช่วยให้ได้ข้อมูลของประชากรด้านต่างๆ ตั้งแต่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต การประยุกต์ใช้ และพัฒนาการทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยใช้แบบสอบถาม

3.3 การสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม การที่ผู้วิจัยได้เฝ้าสังเกตการทำกิจกรรมของกลุ่มชาวบ้านที่ทำอยู่ ในขณะที่ลงสำรวจพื้นที่ ได้แก่ การเก็บข้อมูลทางกายภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในหมู่บ้านคลองฝรั่ง อำเภอนาทม จังหวัดนันทบุรีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ภาคครัวเรือนและภาคชุมชนได้ปฏิบัติจริง โดยวิเคราะห์ว่าลักษณะการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติเพียงใด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อแจกแจงความถี่ จากนั้นนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ตลอดจนการกระจายของลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูลและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มอาชีพ และการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

4.2 การกำหนดประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักความพอเพียง	เงื่อนไขความพอเพียง
ความพอประมาณ	เงื่อนไขความรู้
- การรวมกลุ่ม	- การสร้างเวทีประชาคม
- การมีส่วนร่วม	
ความมีเหตุผล	เงื่อนไขคุณธรรม
- การทำงาน	- การมีคุณธรรม
- การสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี	- การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
การมีภูมิคุ้มกัน	
- การพัฒนาแหล่งทุน	
- การสร้างสวัสดิการ	
- การสร้างเครือข่าย	

4.3 การให้คะแนนตัวชี้วัด

ระดับของความสอดคล้องและการประยุกต์ใช้ที่เกิดขึ้น เป็นการจัดกระทำกับข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปคำนวณได้ โดยวิธีการแปลงข้อมูลเดิมจากข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้มาตรวัดเป็น 5 ระดับพร้อมทั้งกำหนดคะแนนไว้ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	1 คะแนน

ประเมินระดับของควมมีคุณลักษณะความพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของชุมชนบ้านคลอง
ฝรั่ง อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ จากสูตรการแบ่งช่วงชั้นดังนี้

$$\text{การแบ่งช่วงชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}}$$

จากการคำนวณระดับควมมีคุณลักษณะความพอเพียงในด้านต่างๆ ที่ใช้เป็นเกณฑ์
เปรียบเทียบดังนี้ (ศักดิ์ศรี รักไทย 2546: 20)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	ระดับความพอเพียงมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	ระดับความพอเพียงปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	ระดับความพอเพียงน้อย

4.3.1 การศึกษาถึงลักษณะการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมี
ข้อมูลด้านเชิงบวกและเชิงลบ ระดับความสอดคล้องตามคุณลักษณะความพอเพียงด้านต่างๆ แทน
ค่าเกณฑ์การเปรียบเทียบ ดังนี้

ระดับเกณฑ์ความสอดคล้องเชิงบวก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องน้อย

ระดับเกณฑ์ความสอดคล้องเชิงลบ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องน้อย

4.3.2 การศึกษาถึงการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับการประยุกต์ใช้ตามคุณลักษณะความพอเพียงด้านต่างๆ แทนค่าเกณฑ์การเปรียบเทียบ ดังนี้

ระดับเกณฑ์การประยุกต์ใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	ระดับการประยุกต์ใช้มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	ระดับการประยุกต์ใช้ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	ระดับการประยุกต์ใช้น้อย

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้สถิติไคสแควร์ (χ^2) และครอสแท็บ (cross tabs) โดยนำปัจจัยด้าน เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ มาเปรียบเทียบกับระดับความสอดคล้อง และระดับการประยุกต์ใช้ ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เพื่อต้องการทราบความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

